

3.mars 2021

Til partene i jordbruksforhandlingene

Innspill til jordbruksforhandlingene 2021

Vi takker for muligheten til å møte partene i jordbruksoppgjøret.

KiO mener at kornøkonomi er nøkkelen til en god arbeidsfordeling i det norske jordbruket – med dårlig kornøkonomi vil flere velge andre produksjoner, som naturlig hører hjemme i andre deler av landet, men som kan drives mer økonomisk og med større arealer i kornområdene. En trygg kornøkonomi, vil derfor trygge arbeidsfordelingen både for husdyrproduksjoner og frukt- og bærproduksjon.

Da det ble gjennomført forenklede jordbruksforhandlinger i fjor, så har vi mindre sikkerhet for den økonomiske utviklingen i jordbruket ved årets forhandlinger.

KiO mener korn må prioriteres ved årets jordbruksforhandlinger på grunn av:

- Kornets spesielle egenskaper for lagring og anvendelse (beredskap)
- Korn er som matkorn et produkt som er vegetabilsk, klimavennlig og kan spises direkte av mennesker.
- Korn er det eneste aktuelle produktet som kan bidra til økt selvforsyning i Norge i dag i et omfang som monner.
- Kornprodukter er klimavennlige, både til dyr og mennesker. Korn brukes både direkte som menneskeføde og til kraftfôr til alle dyreslag. Ingen andre produksjoner ligger lavere i klimautslipp enn korn.
- Statistikk viser en nedgang i jordbruksareal som skyldes reduksjon i kornareal de senere år, og en forskyvning av grasdyrking og mordyr mot kornområdene. Hvis denne utviklingen skal snus må kornøkonomien styrkes betydelig (se pkt 1)
- Bevaring eller økning av kornareal krever økonomisk positivt resultat for alle korndyrkere

1. Økonomi:

KiO mener kornøkonomien må styrkes med disse 4 komponentene:

- Gapet mellom kornproduksjon og de øvrige produksjonene i jordbruket må tettes. Differansen

vil vises i referansebrukene når nye beregninger kommer. Da disse uteble i 2020 vil vi fortsette å bruke tallene fra i fjor.

- Inntektsutvikling som de andre produksjonene i landbruket for året det forhandles for
- Kornet skal ha sin del av den tettingen av gapet som jordbruket krever i forhold til sammenligningsgruppen
- Full kostnadskompensasjon. KIO viser til Budsjettnemndas eller Felleskjøpets beregning av hva som kreves for å dekke økte kostnader.

Samlet er KIO klare på at de 4 punktene ovenfor summerer seg til et økonomisk krav på over en krone pr kg korn. Vi mener dette kan gis som en forpliktende opptrapping over 2-3 år.

KiO har ikke klart å framskaffe sikre tall for den økonomiske utviklingen det siste året, og Budsjettnemnda har heller ikke kommet med tall for utviklingen ennå.

Vi har sett at det har vært en prisøkning på blank diesel gjennom vinteren (figur 2), og vi antar at prisutviklingen på farget diesel er tilsvarende.

Prisutviklingen på andre variable kostnader i kornproduksjonen er, i tillegg til drivstoffpriser, først og fremst knyttet til kostnad med gjødsel, plantevern og såkorn. Samlet har det ikke vært unormalt store prisendringer på gjødsel og såkorn siste året. Når det gjelder importerte innsatsmidler som for eksempel plantevern og maskiner (nytt og ettermarked) har det vært betydelig prisstigning (15-30%) blant annet på grunn av endringer i valutamarkedet.

KiO opprettholder derfor nivået på kravene fra 2020, der KiO krevde 43 øre/ kg etter kostnadskompensasjon i 2020 og 2021. I 2020 fikk kornprodusentene 10-17 øre/ kg noe som i beste fall tilsvarte kostnadskompensasjon. Vi konstaterer at det ikke ble noen tetting av inntektsgap i fjorårets oppgjør.

KiO krever:

- **50 øre/ kg i 2021 og 2022 etter kostnadskompensasjon.**
- **Arealtilskudd: Krever økning på hhv 100 og 50 kr for 0-400 og 400-800 daa. I tillegg mener KiO at det må innføres driftsvansketillegg på små og dårlig arronderte teiger, uavhengig av bruksstørrelse.**

2. Innretning mellom tilskudd, pris og prisnedskrivning

Korn dyrkes på svært variable arealer og driftsomfang og med ulikt avlingspotensiale. For at det skal være mulig for alle kornbønder å skape et positivt dekningsbidrag må det innretninger i form av tilskudd som har innretning mot struktur og/eller driftsvansketilskudd basert på kartgrunnlag over arrondering og jordkvalitet.

3. Riktige tall i beregningsgrunnlaget, og ny behandling av kapitalkostnader

KiO krever at inntektsbegrepet i jordbruket «vederlag til arbeid og egenkapital» splittes opp slik at det bonden må dekke av kapitalkostnader i egen arbeidsplass trekkes ut før arbeidsinntekten framkommer.

KiO krever at arbeidsvederlag deretter beregnes i form av lønnsevne pr. time.

KiO krever at jordleie legges inn som en kostnadspost i grunnlagsmaterialet.

Dette kravet falt ut i fjor, men er et punkt KiO har hatt med seg i flere år. KiO setter det nå opp igjen og poengterer at dette er et krav flere medlemmer i andre interesseorganisasjoner har frontet i vinter.

4. Det norske hveteeventyret.

Vårhetedyrkingen til mat er i ferd med å tape for nye yterike byggsorter. I tillegg ble uttrykket «Det norske hveteeventyret» skapt rundt tusenårsskiftet. (figur 3) Da hadde vi 4 år med en rekordhøy norskandel i matmelet. I etterkant har mathveteandelen holdt seg konstant på et lavere nivå. Året bestemmer mulighetene for å få en høy mathveteandel, men politikken gir grunnlaget for et ønsket nivå hvete, til å dekke mulig norskandel i matmjølet. Spesielt er vårhvetekvalitene avgjørende for en stor norskandel. KIO mener det må gis tilskudd og eller pris for å styrke vårhvetedyrkingen

5. Prising av forkorn etter kvalitet (protein), satsing på proteinvekster

For å stykes selvforsyning, og for å lage kraftfor med økt norsk andel er KIO av oppfatning at det er viktig å få inn virkemidler i politikken som styrker økonomien i å dyrke protein i form av proteinvekster (erter, bønner og oljevekster)

Videre mener KIO at det må innføres proteinavregning av forkorn. Dette for at det skal bli attraktivt å dyrke proteinrike sorter (ofte med litt lavere avlingspotensiale) og at det brukes dyrkingsteknikker som fremmer økt proteininnhold (delgjødsling)

Importert protein i soya koster i øyeblikket ca 10 kr/ kg (se figur under). Den enkleste måten å redusere forbruket av soya, og andre importerte proteinkilder, er å øke proteininnholdet i norsk fôrkorn, og norsk grovfor. For å nå et slik mål må en øke den betalte verdien av kornprotein ved å øke proteinbetalingen utover det som er gjeldende for fôrhvete per i dag.

KiO mener partene i jordbruksoppgjøret må enten bevilge midler til en slik kvalitetsprising, eller signalisere tydelige forventninger til kornkjøperne om økt prising av økt proteininnhold i fôrkornet.

6. RMP/SMIL midler

- **Grøfting:** KIO mener tilskudd til grønning må være et fortsatt satsingsområde. Grønning er et godt agronomisk tiltak som reduserer klimagassutslipp og øker avlingene, og vekstsesongens lengde.

KiO mener at grøftetilskudd bør være 50% av kostnadsoverslag

- **Fangvekster:** KIO mener satsingen på fangvekster og underkulturer er viktige tiltak som bidrar til karbonbinding i jord og reduserer utslipp av næringsstoff. Tiltaket er derfor med på å produsere fellesgoder, og tilskuddssatsene bør i snitt dekke minst alle bondens kostnader
- **Andre tiltak** som pålegges bonden må kompenseres med alle sine kostnader for bonden

7. Korn og klima

- Variasjonen i klimautslipp i kornproduksjonen avhenger av avlingsnivå, bruken av innsatsfaktorer og jordarbeidingsstrategi. Variasjonene i utslipp er store, men gode avlinger og riktig dyrkingsstrategi gir samme utslipp per kg som kornproduksjon i EU.

- KiO mener det er viktig at kornprodusenter driver en produksjon som gir minst mulig klimautslipp per kg produsert vare. Vi mener derfor det er viktig med en gjennomgang av klimatilstanden og forslag til forbedringer, og at kostnader med denne blir dekket fullt ut, da mat er en basisvare og at produksjonen gir tilnærmet like utslipp over hele verden.
- Klimarådgeving – kostnader med eventuelt pålagt rådgeving må dekkes fullt ut av RMP-midler

8. Investeringsvirkemidler

I en tid hvor vi kan vente vanskeligere innhøstingsforhold er det særdeles viktig å ha et mottaksapparat som kan ta vare på avlingene. KIO mener gårdstørker og lager er et viktig tiltak som må prioriteres og ønsker en videre satsing på dette gjennom investeringsvirkemidler

9. Beredskapslagring

KIO mener beredskapslagring av korn er viktig for matvareberedskapen i Norge. Først og fremst av hensyn til matsikkerhet for befolkningen. Det siste årets erfaring med manglende innenlands produksjon eller beredskapslager viser tydelig sårbarheten når vi er avhengig av andre i en kritisk fase. I vanskelige år får vi ikke norsk matkorn inn på lager. Overlagret matkornkvaliteter er derfor viktig for å være uavhengig av omverden i en slik situasjon. Kio mener det bør settes et mål om en viss overlagring av norsk matkorn for å utjevne forskjeller mellom årene.

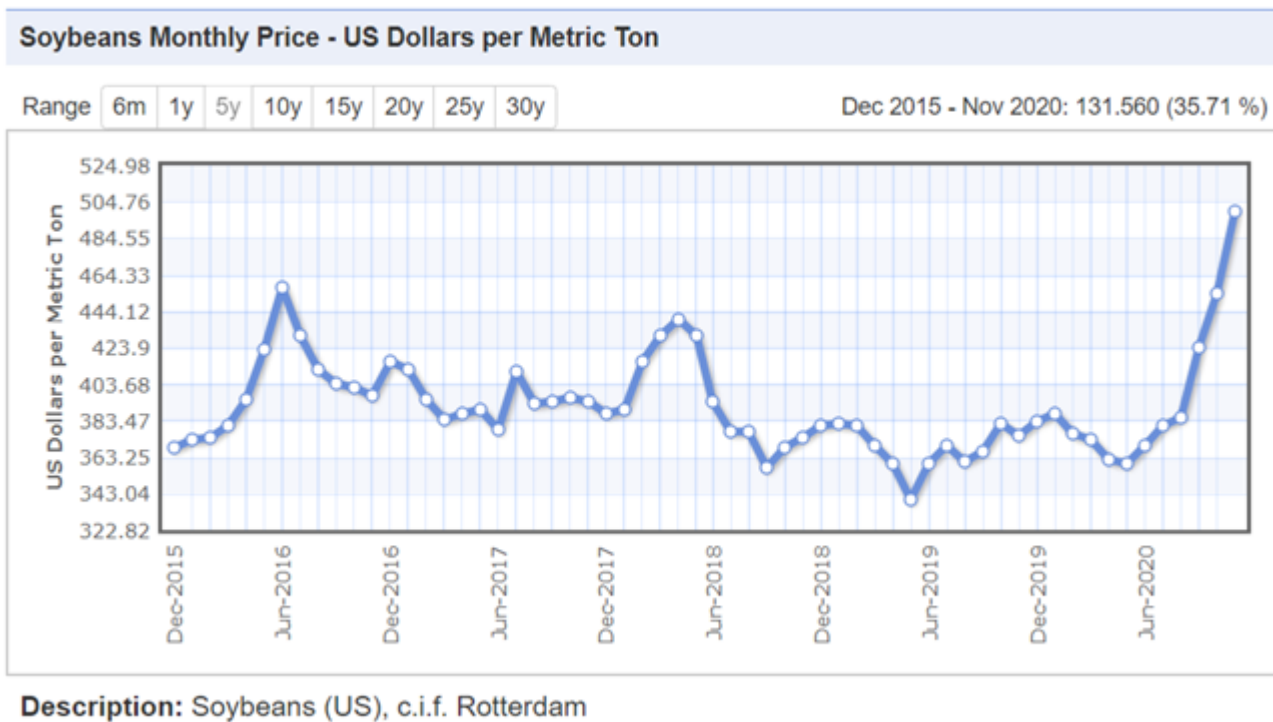
Figur 3 viser variasjon i mathveteandelen siden år 2000, både år for år og som 3 års glidende snitt (middel av gjeldende + to foregående år). I tillegg varierer hvetemengden mye fra år til år, hovedsakelig grunnet store forskjeller i høstvetesåingen. Andel av ulike proteinklasser er også viktig for å sikre godt og stabilt mjøl fra år til år.

Korn er en veldig lagervennlig vare, noe som gjør det enkelt å ha mer korn på lager enn det som brukes den kommende vinteren. En tilfredsstillende økonomi i kornproduksjonen gjør beredskapssituasjonen i Norge tryggere, da vi ikke vet hvilken sesong som gir stor andel matkorn, eller ikke.

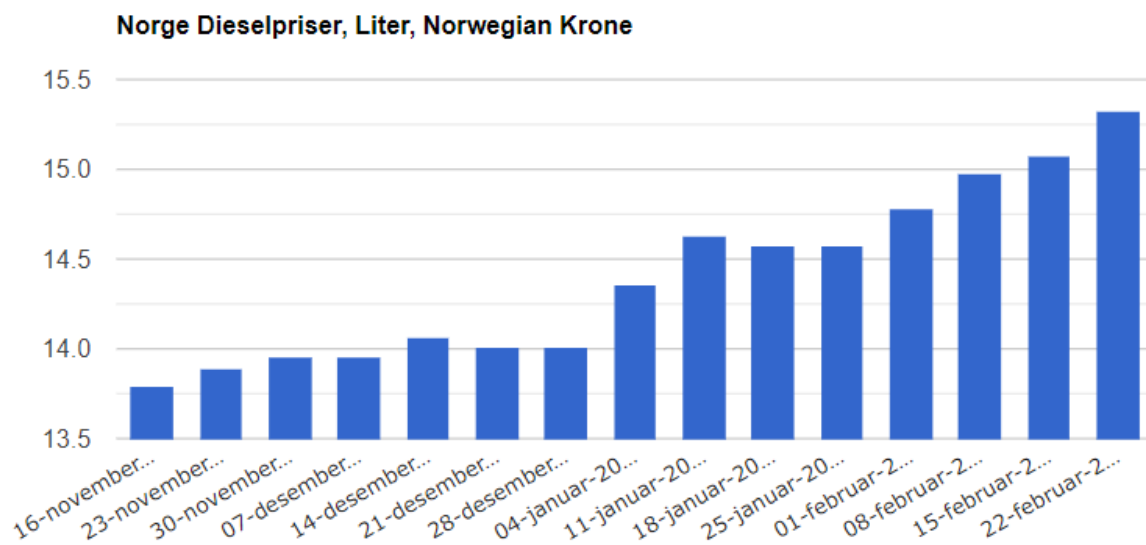
KiO mener en trygg kornøkonomi gir sikkerhet for andre norske produksjoner, i tillegg til et ønsket kvantum av både mat- og fôrkorn inn på lager for det kommende året.

10. Hva skjer med evaluering av avlingsskadeerstatningen? Vi ønsker å benytte anledningen til å etterlyse evalueringen av 2018 og avlingsskadeerstatningen. Korn kom særdeles dårlig ut av erstatningen i 2018 og særlig kvalitets- og spesialproduksjoner. Vi etterlyser en endring av regelverk som fanger opp de skjeive forholdene.

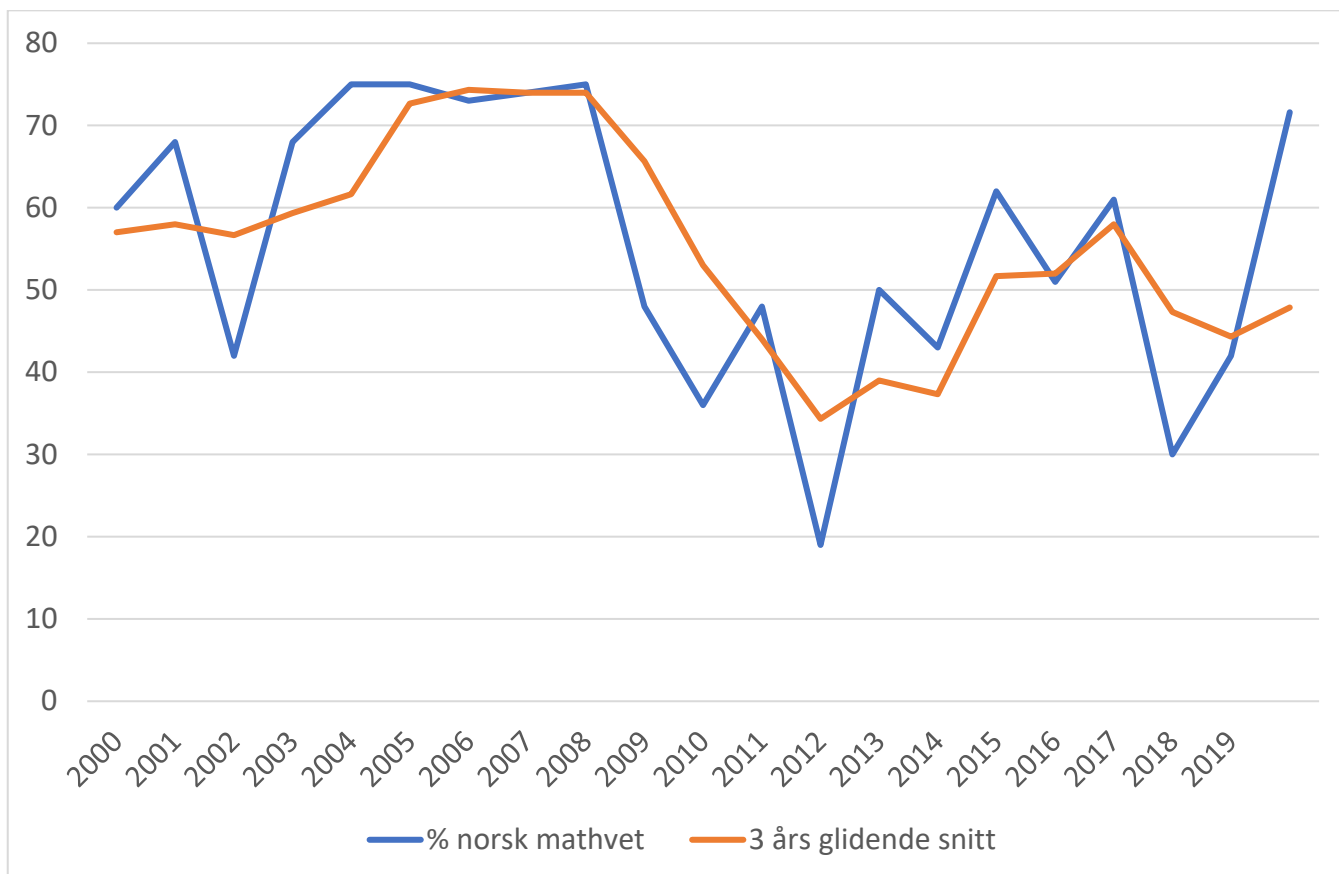
Utvikling soyapris 2015-2020:

Figur 1: Pris per tonn soya, levert Rotterdam. Fraktkostnader til Norge kommer i tillegg.

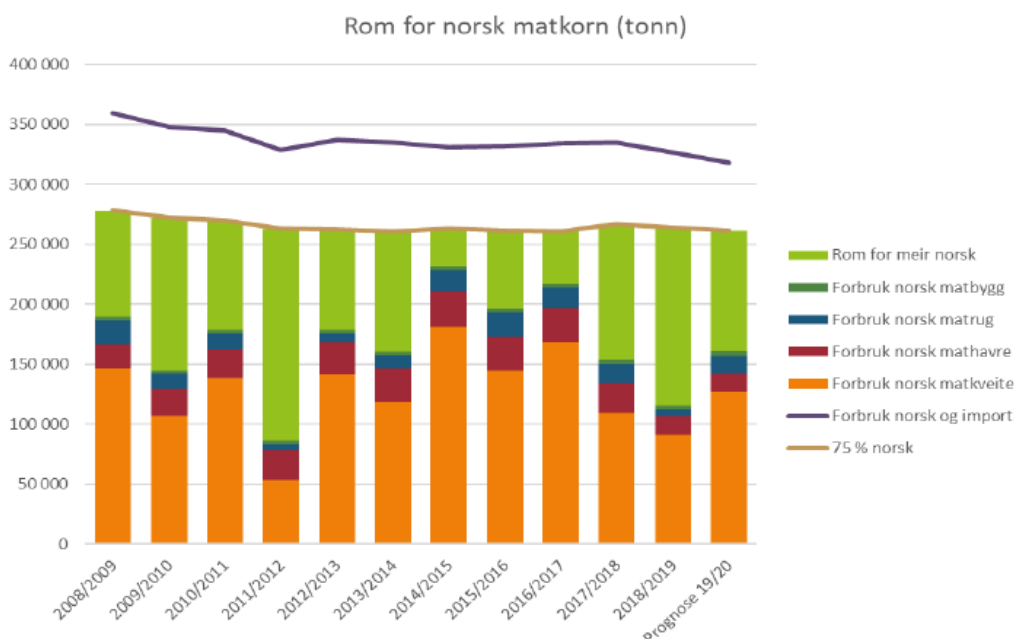

Figur 2: Utvikling dieselpriiser gjennom vinteren. Kilde: globalpetrolprices.com/Norway

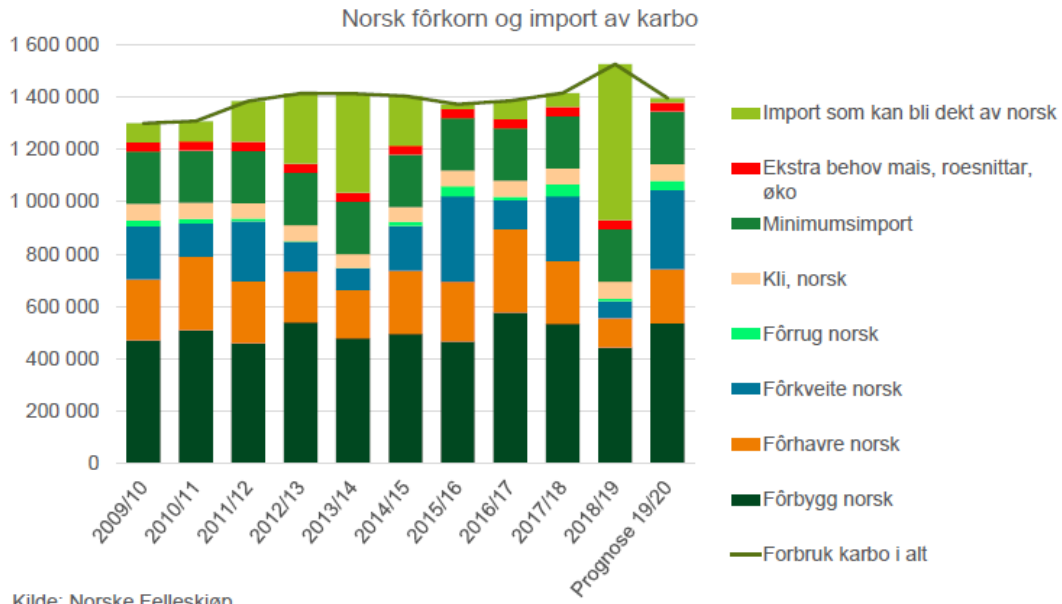

Figur 3: Mathveteandel år for år og som 3 års glidende snitt

Marked (statistikk fra 2020)

Figur 2: Marked for korn, NFK Kornstatistikken, 2020

Figur 3: Forbruk av kraftfôrvarer, NFK kornstatistikken, 2020